

Nem állom meg szó nélkül...

Nem tenger mosta ki a Várhegy barlangjait!

Nemrégem írtam arról, hogy bár gyakran rémítik egyes rosszulétesült újságírók Budapest lakosságát azzal, hogy a Gellérthegy vulkánikus eredetű s egyszer megint kitörhet, abból *geológiailag egy árva szó sem igaz*. És pedig azért nem, mert a *jó öreg Gellérthegy közei között egyetlen egy sincsen, amelyik vulkánikus eredetű lenne*, hanem egytől-egyig a triász, eocén és oligocén nevű korszakok tengereinek iszapjából és törmelékéből képződtek. Egyetlen kivétel van s ez az édesvízi mészkő. Az, hogy a Gellérthegy környékén annyi hőforrás volt és van, még nem jelent semmiféle vulkánizmust: *meleg és forró gyógyforrásaink eredeténél semmi, de semmi köze a tűzhányókhoz, a vulkánizmushoz*.

A budai és a többi melegvízi forrásaink forró vize az alföldi és dunántúli harmadkori medencének több ezer méter mély fenekéről törnek fel. Onnan magukkal hozzák a föld belsőbb rétegeinek ottani magas hőmérsékletét, de még ott sincs vulkánizmus. *Minden más teorja elkopott, idejét múlt*. A szomorú csak az, hogy, bár minden nagyobb vízhozamú műgyúrás, amelyek ezt a természetes forró vizet felszínre hozza, külön-külön egy-egy Mekkája a különböző betegségekben szenvedő emberiségnek és mint hőenergiájának is, egy-egy kincsébánya valamennyi, — akár hajdúszoboszlói, karcagi, debreceni, szegedi, székelyi, vagy alsómargitszigeti és második városi fúrások —, hőenergia szempontjából egyáltalán teljesen kihasználva. Egy-egy közepes szénbányában hőenergiájának felel meg a legtöbb s még százszorozhatunk olyant szerzte a hazában, ha nem aprózzuk annak a földdarabnak a felszínét, amelyikről tudjuk, hogy öntözés és energiák befektetése nélkül, kis darabokban még annyit sem fog teremni, mint a mostani nagybirtok formájában. Javítani lehet földünk felszínének termelésén, de ahhoz az annak belsejében parlagon heverő gyógyvíz és hőenergia, meg földgáz és földolaj kincseire van szükségünk, hogy betegségekéből könnyen, olcsón és helyben gyógyulhassunk, hogy legyenek bőséges és olcsó energiáink, amikkel öntözhesünk aszályos időben és fűthessük növényházainkat, amikor az éltető nap sugára nem elegendő.

Új termelési irányokat kell meghonosítani s főképen iparosítani kell azzal a földgázzal és azzal a földolajjal, aminek bányászhatása az alföldi és dunántúli eredmények után nem kétséges többé. Csak akkor lehet boldog ez az ország, ha nem téves fogalmakkal árasztják el, hanem igazolt szakemberek útmutatásai szerint műveljük földünk felszínét és nem odázzuk el az annak mélyebb rétegeiben parlagon heverő energiák feltárását és értékesítését. Két évtizede vitatom írásban és szóban, hogy a magyar föld bőséges energiái révén sok helyen valóságos kertgazdálkodásra alkalmas s azonkívül iparosításra is

ahol annak ma nyoma sincsen és olyan fürdőország lehetne, ahol az északi országok minden beteg gyógyulást kereshetne és találna is. *Ezeknek a reálításoknak azonban nincs akkora publicitásuk, mint a természettudományi tévtanoknak*.

Ime a legújabb budai vonatkozású természet-tudományos lehetetlenség! Egyik reggeli újságunk nagy betűkkel hirdette a minapában: *60.000 év előtt a Várhegy barlangjait a tenger mosta ki*. Hogy a Vérmező helyén hatalmas tó állott, amelynek partjain mammut, orrszarvú, viziló és kardfogú tigris élték vidám életüket. Ezek a hatalmas fenevadak — írták — a Várhegy barlangjaiban kerestek menedéket, de hozzátették, hogy ezek a barlangok *másfél-két és fél méter magasak csupán*. *Csupa, a lényekkel ellenkező állítás*. Még ha nem is tudnánk, hogy „a hosszú szőrrel borított” testű ősember nem lakott a Várhegy barlangjaiban, akkor is *elfacsarodik a szívünk, ha elképzeljük, hogy a négy méteres mammut hogyan préseli be magát a kéltméteres barlangüregekbe!*

A valóság az, hogy szegény mammut sohasem volt barlanglakó. És amikor a Várhegy barlangjai képződtek, már csak régi híre nyoma volt a tengervíz hullámzásának. Ha számokkal akarunk dobálózni, legfeljebb azt mondhatnánk, hogy *azt megelőzően már 60.000 esztendővel mindenféle tenger kiapadt az alföldi medencében*, tehát a hullámai nem vájhatták ki a Várhegy mésztufa barlangüregeit. Ezek mésztufájukkal együtt, bizony-bizony sokkal később, a negyedkor felső felében képződtek a Duna úgynevezett fellegvári terraszán. Ez pedig azt jelenti, hogy a *Duna és mellékfolyói, patakjai akkor abban a magasságban folydogáltak*. Azért vannak az Uri-utca alatti kavicsban jégkorszaki és jégkorszak előtti őslétfajcsontok, mert azokat odahordta a folyóvíz s nem azért, mert az erre a kavicsra később lerakódott, tehát fiatalabb mésztufa barlangjaiba menekültek volna. Ha a Várhegy mögött, a Vérmező helye felett hőforrások, pocsolyás, akkoriban tavas hely lett volna, akkor ott is képződött volna mésztufa, a kiscelli agyag- és budai márga-rétegek felett s éppen úgy védő takarója lenne annak, mint a Várhegyen. De nem volt s így a kemény mészkőréteg sem állott útjában a Hűvösvölgy felől jövő mai Ördögárokknak, azért vágta be olyan mélyen magát a Vérmező és Tabán völgyében.

A Várhegy magasságában folyó negyedkori (diluviális) Duna medrében és partján éppen úgy fakadtak fel a hőforrások, mint ma annak, vagy a Gellérthegynek és a Rózsadómbnak a tövében. És amikor a Duna elkanyarodott a pesti oldal felé, ezek a hőforrások mindenfelé moecas pocsolyákat alkottak, a forró víz lehűlt s a benne oldott mésztufát kivált. Először mésztufarétegeket, azután 8–10 méter vastag mésztufát, mészkövet hozott létre, magába temetve a nádakat, mocsári növényzetnek és mindenféle belekerült állatnak

SVÁBHEGYI

MAJESTIC

ötmeletes luxuspanzió tündéri kilátású, erkélyes lakosztályokban a legn. komforttal, fejedelmi ellátás, kivánságra diétával, P 9-től. Közp. fű és. Hid.- mel.- folyóvíz. Telefon: 165-416 v. 17.

Az üdülők Királya

maradványait, amint ezt a Várhegy, Kiscelli-párkány és a Csillaghegy, Békásmegyver, Budakalász feltárásaiban és édesvízi mészkő kőfejtőiben látjuk. A feltörő, kavargó hőforrások ebben a saját mészkő üledékükben tölcésereket alkottak maguk körül, ezekben a tölcéserekben nem hűl olyan gyorsan le a víz s nem is csapódott ki ott mindjárt a mészanyagok, legfeljebb a lebegő, kavargó homokszemekre. *Igy jöttek létre a borsókövek, mint a Szent György tér alatt és másfelé*. Amikor később már ezek a borsókövek is olyan nagyra, súlyosra híztak, hogy leestek a fenékre, arra kényszerítettek a feltörő forró vizet, hogy másfelé keressen magának kiutat. Akkor folyt bele a már leülepedett vastag mészkő anyagának lézagaiba, repedéseibe, akkor bővítette azokat, megint feloldva annak anyagát kisebb-nagyobb barlangüregekké. A tovaszivargó, folyó melegvíz és édesvízi mészkő alatt összegyűlve kereste meg a természetes lejték a feltörő forró vizet, hogy másfelé keressen árokba. Ahol ez a lefolyó víz megtorlódtott, kavargott, jobban és jobban kioldotta, kivájta a mésztufa üregeit, ott nagyobbak a barlangok.

Ilyen kisebb-nagyobb üregekkel tarkázott mésztufát raknak le ma is a hőforrások, azokon keresztül, azok csatornáiban törnek ma is sok helyen a felszínre. Nincsen benne semmi különös, hogy ha rendre elapad a nyomásuk s már csak a megelőzően lerakott édesvízi mészkőben tudnak elfolyni, vagy a végén csak az alatt folydogálnak el rendre: tágabbra és tágabbra vájják, oldják azt a mésztufát, amit szabadlevegőn, lehűlve és elveszítve oldó gázait, megelőzően saját maguk hoztak létre. Amikor végre már kifáradnak a hőforrások és valahol, a közben mélyebbé vált völgyek talpán törnek új, könnyebb utat maguknak, *szárazon maradnak a régi vízjáratok* s mi gyönyörködhetünk a Várhegy egészen különleges és bonyolult barlanghálózatában s fel is használhatjuk annak, amire való és amire szükségünk van. De nem szabad a nem ilyen barlangok képződésének kaptafájára húznunk a keletkezésüket s pláne nem szabad szegény tengereket ilyen munkával fárasztanunk, amikor ők valószerűleg (!) éppen ez elől már sok-sok ezer évvel azelőtt elmenekültek.

Tanulság: ne írjunk olyanról, ami nem a mesterségünk. Vagy ha mégis, előbb informáltassuk magunkat olyannal, aki ért hozzá. A szóbanlevő cikk írója ugyan névszerint is hivatkozik „a Várhegy barlangjainak szakértőjére” — akit nincs szerencsém ismerni — de úgy látszik másképpen is tudja a dolgokat!

Második tanulság: nem mindig szakértő, aki „kalauzolja” az embert. De lehetne az is!

P. V. F.

Tűzifát, szenet

fuvában vagy plombált zsákokban legolcsóbban
Zsolnai Editné Déli pályaudvar.
Megren felés telefon 367-149